

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ: ОСВІТНІЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

УДК 378.147:159.9

DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-3>

В.О. БИКОВА,

*Магістр психології,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра психології та педагогіки,
Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро, Україна)*
<https://orcid.org/0009-0000-0867-7305>

Г.Ю. ВОШКОЛУП,

*Магістр психології, практичний психолог,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра психології та педагогіки,
Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро, Україна)*
<https://orcid.org/0000-0002-5255-1993>

І.В. ОЛІЙНИК,

*Магістр психології,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра психології та педагогіки,
Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро, Україна)*
<https://orcid.org/0000-0002-1749-1518>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ У КОНСУЛЬТУВАННІ КЛІЄНТІВ

Зростання попиту на ресурсно-орієнтовані та клієнтоцентричні підходи у психологічній практиці зумовлює необхідність оновлення професійної підготовки фахівців. Автори аналізують сутність коучингу як сучасний напрям психологічної допомоги, що ґрунтується на принципах партнерства, підтримки, усвідомлення та орієнтації на цілі.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування та визначення основних підходів до підготовки майбутніх психологів до застосування коучингових стратегій у процесі психологічного консультування, а також окреслення ефективних форм, методів і умов інтеграції коучингових технологій у фахову підготовку. Завданнями даної наукової розвідки є аналіз сутності поняття «коучинг» та визначення його місця в системі психологічного консультування, виявлення ефективних форм, методів та засобів упровадження коучингових стратегій у процес професійної підготовки психологів, обґрунтування напрямів удосконалення навчального процесу з метою формування готовності майбутніх психологів до використання коучингу у консультуванні клієнтів.

У дослідженні акцентовано на важливості підготовки майбутніх психологів до застосування коучингових стратегій у професійній діяльності. Визначено основні аспекти інтеграції коучингового підходу у психологічне консультування, обґрунтовано необхідність розвитку відповідних навичок у майбутніх фахівців.

Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення поняття «коучинг», виявлено його потенціал у контексті психологічного консультування. Окреслено напрями вдосконалення освітнього

процесу з метою формування готовності майбутніх психологів до використання коучингових стратегій у професійній діяльності. Зроблено акцент на важливості практикоорієнтованої підготовки здобувачів, що охоплює інтерактивні форми навчання, моделювання консультативних ситуацій, використання методів, інструментів та стратегій коучингу. Описано основні методи та технології коучингу в процесі консультування, практичне застосування яких реалізовано в контексті вивчення дисципліни «Основи психологічного консультування».

Зроблено висновок, що ефективна підготовка майбутніх психологів до застосування коучингових стратегій у процесі консультування вимагає комплексного підходу, який поєднує теоретичну обґрунтованість, практичну спрямованість, розвиток професійно важливих якостей і навичок, а також створення мотиваційного середовища для особистісного і професійного зростання.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні психологи, коучинг, психологічне консультування, практика-орієнтоване навчання, коучингові стратегії, готовність до професійної діяльності.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що стрімко змінюється, особлива увага приділяється не лише подоланню психологічних труднощів, а й розвитку особистісного потенціалу людини, її здатності до самореалізації, самостійного прийняття рішень та досягнення життєвих цілей. У цьому контексті зростає роль психологічного консультування, яке все частіше орієнтується не лише на проблемне коло клієнта, а й на активізацію його внутрішніх ресурсів. Одним з ефективних напрямів, що сприяє цьому, є коучинг – інтегративна методика, яка поєднує знання із психології, педагогіки, менеджменту та філософії.

Сучасна практика психологічного консультування демонструє зростаючий інтерес до коучингових стратегій як до гнучкого, ресурсно-орієнтованого інструменту, що дозволяє клієнтам досягати цілей, змінювати установки та підвищувати рівень особистої відповідальності. У зв'язку з цим особливої ваги набуває професійна підготовка майбутніх психологів, які повинні володіти не лише класичними психодіагностичними та психотерапевтичними методами, але й сучасними підходами, зокрема коучинговими технологіями.

Водночас варто зауважити, що в ряді досліджень коучинг витлумачують як додаткову компетентність, а не як інтегрований компонент професійної діяльності. Недостатній рівень обізнаності студентів із коучинговими стратегіями, відсутність системного підходу до їхнього навчання у межах фахової підготовки призводить до неузгодження між запитами сучасного суспільства та можливостями фахівців щодо послуговування коучинговими стратегіями під час консультування.

Відтак, нагальною постає необхідність науково-методичного обґрунтування процесу підготовки майбутніх психологів до використання коучингових стратегій у консультуванні. Ознайомлення майбутніх психологів із коучинговими стратегіями сприятиме, на наш погляд, підвищенню якості психологічної допомоги, розширенню інструментарію фахівців та відповідатиме сучасним викликам практичної психології.

Аналіз останніх досліджень. У науковому просторі представлено потужний перелік робіт, присвячених проблемі використання коучингових технологій у контексті реалізації різних завдань.

Зокрема, авторами досліджувалися коучингові технології як засіб профілактики криз розвитку [Балабушка, Шульга, 2023]; психологічні аспекти саморозвитку та самореалізації викладачів у системі вищої освіти в країнах Європи через коучинг [Зеленін, 2024]; коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту [Нежинська, Тименко, 2017]; шляхи активізації ресурсів особистості засобами коучингу [Ніколаєв, Горбоконь, 2022]; розвиток особистості клієнта соціальної роботи в контексті коучингового підходу [Лоза, 2018]; техніка підготовки майбутніх психологів до консультативної діяльності у процесі фахової підготовки [Байбекова, 2014] та ін.

Представлений потужний перелік наукових розвідок засвідчує широку популярність коучингових технологій у психології, педагогіці, соціальній роботі. Однак недостатньо висвітленими й такими, що потребують подальшого наукового обґрунтування, залишаються питання співвідношення коучингу з консультуванням, дослідження впливу коучингового стилю взаємодії на ефективність даного процесу. У сучасній практиці панує неоднозначність тлумачення самого поняття і співвідношення коучингу з іншими психологічними практиками. Зазначені питання вимагають глибшого концептуального опрацювання.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та визначення основних підходів до підготовки майбутніх психологів до застосування коучингових стратегій у процесі психологічного консультування, а також окреслення ефективних форм, методів і умов інтеграції коучингових технологій у фахову підготовку. **Завданнями** наукової розвідки є аналіз сутності поняття «коучинг» та визначення його місця в системі психологічного консультування, виявлення ефективних форм, методів і засобів інтеграції коучингових стратегій у процес консультування, обґрунтування напрямів удосконалення навчального процесу з метою формування готовності майбутніх психологів до використання коучингу в консультативній практиці.

У дослідженні використані **методи** теоретичного аналізу наукової літератури, порівняльний аналіз, систематизація та узагальнення наукових підходів до потрактування, визначення сутності коучингових технологій у психологічному консультуванні, моделювання та проєктування навчального курсу з підготовки майбутніх психологів до застосування коучингових стратегій у професійному консультуванні.

Виклад основного матеріалу. Забезпечити фундаментальну підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, які володіють глибокими знаннями в сфері практичної психології, професійно оперують науково-дослідними методами роботи, здатних розв'язувати складні завдання і практичні проблеми у сфері психопрофілактичної, консультативної, психодіагностичної та психокорекційної роботи у різноманітних соціальних інститутах для забезпечення умов, які б сприяли розвитку особистості, розкриттю її потенціалу, збереженню психічного здоров'я та оптимізації діяльності [ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», 2024].

Психологічне консультування – це сформована практика надання дієвої психологічної допомоги людям, заснована на переконаності в тому, що кожна фізично і психічно здорова людина в змозі впоратися майже з усіма психологічними проблемами в своєму житті. Клієнт, однак, далеко не завжди виразно і точно знає заздалегідь, у чому полягає сутність його проблеми і як її найкраще вирішувати, спираючись на власні сили і можливості. У цьому йому й повинен надати допомогу професійно підготовлений психолог. Це головне завдання психологічного консультування [Байбекова, 2014].

Протягом останнього десятиліття в Україні активно зросла популярність такого консультативного напрямку, як коучинг, який завоював, передусім, ринок бізнес-послуг, а також став затребуваним в умовах персональної допомоги клієнтам у розв'язанні життєвих завдань (лайф-коучинг) [Антонова, 2020, с. 148].

Розглядаючи проблему вивчення коучингу з погляду наукової психології, ми неминуче стикаємося з необхідністю визначення терміну «коучинг», з одного боку, і з його багатозначністю – з іншого. Слід наголосити, що в науковій літературі поняття коучингу сформувалося на основі синтезу різних теоретико-методологічних та міждисциплінарних підходів. Звідси складнощі у пошуку універсальної дефініції: цей термін трапляється в публікаціях з менеджменту, філософії, соціології, педагогіки, психології – і в кожній із цих сфер він має своє потрактування.

«Коучинг» – це транслітерація англійського слова «coaching», яке в перекладі означає: «наставляти, готувати, тренувати». В англійському варіанті зі словом «Coaching» можна зіставити слово «soachieving», яке, на думку ряду авторів, найбільш точно відображає розуміння процесу коучингу як спільного досягнення. У найширшому сенсі коучинг – це система принципів і прийомів, що сприяють розвитку людей з метою підвищення ефективності їхньої діяльності, максимального розкриття та ефективної реалізації їхнього потенціалу.

Термін «коучинг» бере свій початок від англійського «coaching» – «повчання, натхнення, тренерство». Але, як уважає один з основоположників коучинга Дж. Уїтмор (J. Whitmore), користі від визначення коучингу виходячи із сенсу дієслова «coach» – «тренувати, вчити, спрямовувати, підказувати, постачати фактами» небагато, оскільки суть коучингу полягає не стільки в тому, як це робиться, скільки в тому, що саме робиться. Багато в чому успішність коучингу обумовлює взаємна підтримка коуча та його підопічного, а також засоби та стиль спілкування, які вони використовують [Whitmore, Haskill, 2024].

Коучинг – це процеси розкриття внутрішнього потенціалу людини і приведення в дію його системи мотивації, спрямовані на досягнення мети у різних сферах життя максималь-

но ефективно. Коучинг спрямований на індивідуальну роботу з людиною, яка хоче покращити своє життя в будь-якому контексті. Це робота виключно зі створенням та втіленням її майбутнього в життя [Whitmore, Haskill, 2024].

Науковці П. Вільямс (P. Williams) і Д. Дейвіс (D. Davis) розглядають коучинг як один із інструментів, що застосовуються в особистій та груповій психотерапії. Слід зазначити, що автори приділяють особливу увагу лайф-коучингу як одному з нових напрямів, відокремлюючи його від психотерапії як новий самостійний метод, що дозволяє людині домагатися реалізації конкретних цілей та бажань [Williams, Davis, 2002].

На думку науковців А. Ангела (A. Anghela), К. Войку (C. Voicu), коучинг постає як фундаментальна діяльність психолого-педагогічної парадигми, а також «психологічним процесом, який призводить до зміни поведінки» [Anghela, Voicu, 2013].

Згідно з підходом Міжнародної федерації коучингу (IFC), даний конструкт розглядається як процес сприяння особистісному та професійному зростанню шляхом підтримки з метою досягнення оптимального особистісного та професійного розвитку [Kilburg, 1996].

У дослідженні Ф. Півень (F. Piven) даний феномен визначається як мотивація та допомога в досягненні конкретних цілей, а також самостійне навчання, засноване на співпраці [Piven, 1966].

Аналіз наукової літератури з означеного питання уможливив зробити такі висновки:

- коучинг – це багатогранне та багатоаспектне поняття, зміст якого може суттєво змінюватися залежно від контексту його розгляду;
- це взаємодія, спрямована на розкриття глибинного потенціалу особистості з метою підвищення її ефективності та результативності;
- для психологів на першому місці перебуває такий результат роботи як більша усвідомленість клієнтом себе, своїх цілей і намірів, а також впевненість у своїх можливостях;
- важлива умова ефективності коучингу – це довіра між консультантом та клієнтом;
- коучинг асоціюють насамперед із такими словами, як «допомога», «підтримка» та «супровід»;
- у психології наявні достатні теоретичні та практичні передумови для постановки питання щодо можливості осмислення коучингу як технології розвитку та специфічної форми консультування.

Відповідно до мети нашого дослідження важливим постає визначення ефективності інтеграції коучингових стратегій у процес консультування.

У своїй роботі автори Ю. Ребізант та Х. Хворост провідним завданням коучингу вбачають досягнення цілей клієнта оптимальними (для клієнта) шляхами і в оптимальний термін, розкриття в собі потенціалу, здобуття нових навичок, що в подальшому призведе до підвищення самооцінки та самоповаги [Ребізант, Хворост, 2018].

Цікавими й ґрунтовними видаються нам погляди О. Тараріної, яка в практикумі з консультування надає практичні роз'яснення реалізації коучингових технологій. Так, зокрема, психологиня зазначає, що умовно за шкалою від 1 до 10 на позначках 1-4 міститься зона терапії, при якій фахівець працює з травмою, спогадами, відповідно – з важкими емоціями клієнта; 4-6 – зона консультування, робота з почуттями клієнта, коли людина не має (або вийшла) із зони травми, але ще не має достатньої впевненості в собі, щоб самостійно приймати рішення; 7-10 – зона коучингу, робота з цілями клієнта, виходячи з поточного моменту [Тараріна, 2023].

Суголосні з міркуваннями дослідниці Т. Лози, яка, вивчаючи питання розвитку особистості клієнта соціальної роботи в контексті коучингового підходу, наголошує, що особливість коучингу, що якісно вирізняє його від поширених психологічних та педагогічних технологій, – це те, що клієнту надається допомога у пошуку власного рішення, тобто фахівець у жодному разі не має на меті вирішити проблему замість клієнта. Авторка акцентує, що застосування коучингового підходу, на відміну від психологічного консультування, не передбачає пошуку причин проблеми в минулому, а сприяє фокусуванню саме на можливих шляхах її розв'язання. Основна ж відмінність між коучингом та наставництвом і менторством, на думку дослідниці, полягає в тому, що застосування коучингового підходу не передбачає передачу досвіду від фахівця до клієнта [Лоза, 2018].

Цілком слушним виявляється для нас зауваження науковця Ю. Вінтюка про те, що коучинг у професійній підготовці майбутніх психологів виступає не простим набором універсальних інструментальних технологій, а гарантує максимальну ефективність лише у випадку оперативної адаптації до індивідуальних вимог клієнта [Вінтюк, 2020, с. 32].

Під час вивчення дисципліни «Основи психологічного консультування» у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» у контексті ознайомлення з коучинговими стратегіями та можливістю їх упровадження в практику консультування розглядаємо такі питання як: концептуальні засади коучингу; етичні стандарти та компетенції коуча-консультанта; моделі life- та бізнес коучингу; методи і технології проведення коучингу; техніки, спрямовані на вирішення конкретних завдань клієнта; особливості й інструменти бізнескоучингу; вивчення запиту та оцінка ресурсів клієнта, особливості застосування коучингу в професійній сфері тощо.

У ході вивчення дисципліни пропонуються інтерактивні та гостьові лекції із запрошенням провідних фахівців у сфері консультування та коучингу, в ході яких відбувається обговорення основних принципів коучингу та їх інтеграції в процес консультування клієнтів; окреслення спільних та відмінних рис між коучингом і психологічним консультуванням.

Під час семінарів і практичних занять використовується аналіз реальних кейсів із застосуванням коучингових стратегій, відпрацювання технік активного слухання, постановки відкритих питань, рефреймінгу, симуляції процесу консультування з використанням коучингових стратегій; робота з кейсами та аналіз реальних ситуацій із подальшим застосуванням технологій коучингу.

Окреслюючи психологічні особливості особистості коуча, вчена З. Антонова акцентує на дослідженнях, присвячених питанню порівняння коучингу з психотерапією. Авторка зазначає, що визначення меж і сфер перетину таких соціально-антропологічних практик допомагає більш чітко зрозуміти галузі професійної компетентності і відповідальності коуча і психотерапевта, а також побачити шляхи взаємозбагачення цінностями, прийомами і техніками [Антонова, 2020]. Така позиція є цінною у межах нашого дослідження, оскільки у вивченні дисципліни «Основи психологічного консультування» майбутні психологи мають ознайомитися з множинністю підходів до тлумачення поняття «коучинг» та значною сферою практичного застосування коучингових технологій.

Саме тому погоджуємося із З. Антоною, яка постулює думку про те, що фахівці неминуче стикаються з питаннями про границі поєднання методів психотерапії та коучингу, про доцільність їх інтеграції у роботі з клієнтом, про віднесення клієнтських запитів до «коучингових» чи «психотерапевтичних» [Антонова, 2020, с. 148].

Майбутні психологи вчать порівнювати і обирати найбільш ефективні моделі коучингу; користуватися техніками трансформаційної комунікації; застосовувати коучингові тактики й підходи; формулювати на логічному рівні запитання; ідентифікувати рівень складності завдань у процесі консультативної діяльності; ознайомлюються з найбільш відомими методами, інструментами та стратегіями коучингу. Нижче окреслимо ті з них, практичне застосування яких реалізується нами під час вивчення дисципліни «Основи психологічного консультування».

Питання-відповідь допомагає клієнту самостійно оцінити та викласти ситуацію, перебуваючи на шляху її вирішення. Бувають випадки, коли клієнт хоче поставити запитання фахівцю і під час його формулювання до нього надходить відповідь; питання-відповідь має саме таку саму спрямованість: фахівець ставить навідрі питання, які плавно та м'яко сприяють пошуку вирішення.

Метод Уолта Діснея передбачає розгляд особистості з кількох позицій: «мрійника» – генератора ідей, «критика» – критика ідей і «реаліста» – того, хто втілює ідеї в реальність. Головний принцип методу Уолта Діснея – «мрійник» не повинен узаємодіяти з «критиком», оскільки найчастіше через критику ідея навіть не втілюється в реальність. Щоб результат був успішним, «мрійник» має співпрацювати лише з «реалістом».

Метод «Шкалювання» – один із основних методів коучингу, який допомагає відстежувати динаміку змін. Наприклад, до початку сесії клієнт оцінює свій стан за шкалою від 1 до 10 (де 1 – мінімальне задоволення, а 10 – максимальне) і потім повторює це наприкінці сесії. «Шкалювання» може використовуватися для вимірювання рівня вмотивованості, результатів діяльності, ефективності прийнятого рішення тощо.

Інструмент «Падаюча стріла» дозволяє фахівцю виявити ірраціональні переконання клієнта. Клієнт фіксує свої почуття та бажання у спеціальному журналі, потім вибирає з цього переліку найбільш негативну думку, після чого за вказівкою фахівця малює стрілку під негативною думкою і відповідає на запитання: «Якщо ця думка була об'єктивною, то чому мене це так засмутило?». Після подальших питань може сформуватися своєрідний ланцюжок із негативних думок. У процесі їх вивчення для клієнта стає зрозумілим перебіг ірраціональних переконань.

Інструмент «Лінія часу» полягає в тому, що фахівець креслить лінію, яка є своєрідною тимчасовою шкалою, а клієнт розміщує на ній основні етапи руху до мети.

Модель SCORE допомагає зорієнтувати мислення від проблеми до вирішення. Перший етап – це формулювання «симптомів»: осмислення того, що є зараз. Далі клієнт разом з фахівцем визначає причини проблеми, що виникла: вони можуть бути і неочевидними, після чого чітко описує результати, яких хотів би досягти. Після візуалізації мети клієнт замислюється над ресурсами, які можна використовувати для досягнення бажаного результату.

Інструмент «Колесо» використовується для ефективного розміщення пріоритетів, визначення своїх цілей і бажань, оцінки свого нинішнього стану та життєвого балансу. У розглядуваному випадку фахівець малює коло (або пропонує готовий бланк із заготівкою), потім ділить його на кілька секторів і запрошує клієнта записати в них найбільш вагомий для нього сфери життя, яким він далі дає оцінку за шкалою від 1 до 10 (де 1 – мінімальне задоволення, а 10 – максимальне). Далі фахівець працює з розстановкою пріоритетів, задоволеністю / незадоволеністю, допомагає дійти комфортного стану. Після завершення запланованих зустрічей усі сектори мають бути заповнені однаково, щоб отримати збалансоване колесо життєвих сфер. Якщо якась зі сфер не заповнена, то роботу варто продовжити.

Модель GROW. Кожен етап цього методу має чітко визначену мету. Думки клієнта плавно перетікають із постановки цілі на осмислення реальності. Після цього людина розглядає варіанти дій, які допоможуть їй наблизитись до мети. Завершальний крок – вибір дії, яка буде реалізована найближчим часом.

Піраміда Роберта Ділтса (або *логічні рівні мислення і змін*) – потужний коучинговий і психотерапевтичний інструмент, який допомагає структурувати запит клієнта, зрозуміти глибину проблеми, знайти ефективні шляхи трансформації. Ця модель описує рівні особистості й поведінки, на яких відбувається зміна. Вона базується на ідеї, що кожен вищий рівень впливає на нижчі. Робота на вищих рівнях спричиняє більш глибокі та довготривалі зміни.

Техніка «Стілець» (техніка порожнього стільця або діалог частин особистості) використовується в коучингу та психоконсультуванні як інструмент глибокої саморефлексії та інтеграції внутрішніх конфліктів. Ця техніка дає змогу людині увійти у внутрішній діалог із різними частинами своєї особистості, які можуть мати суперечливі потреби, погляди чи емоції. Її суть – матеріалізувати внутрішній конфлікт через розігрування ролей між різними частинами «Я».

Ресурсна рамка – це техніка, спрямована на усвідомлення, активізацію та мобілізацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів клієнта для досягнення поставленої мети. Вона допомагає зосередитись не на проблемі, а на можливостях і сильних сторонах. Ресурсна рамка змінює фокус клієнта з проблемного мислення на орієнтацію на рішення. Це створює почуття контролю, зміцнює самооцінку, розширює картину можливостей, а також знижує тривожність.

Висновки. Зміни соціокультурного середовища, зростання рівня стресу, невизначеність майбутнього, професійна й особиста нестабільність зумовлюють збільшення запитів на психологічне консультування. Відтак актуалізується завдання якісної підготовки майбутніх психологів до цього виду діяльності, зокрема з урахуванням новітніх підходів і інноваційних стратегій допомоги клієнтам. Одним із таких підходів є коучинг, який дедалі активніше інтегрується у практику психологічного консультування. Коучингові стратегії, спрямовані на розвиток потенціалу особистості, формування цілей, активізацію внутрішніх ресурсів та підвищення відповідальності за власне життя, органічно поєднуються з гуманістичною орієнтацією психологічної практики. Це дозволяє розширити професійний інструментарій фахівців, підвищити якість консультування та сприяти особистісному зростанню як психологів, так і їхніх клієнтів.

Отже, актуальність підготовки майбутніх психологів до використання коучингових стратегій в процесі консультування обумовлена запитами сучасного суспільства, потребою в ефективних, етично обґрунтованих і клієнтоцентричних підходах до психологічної допомоги, а також необхідністю розвитку гнучкої, мобільної та високопрофесійної особистості фахівця у сфері психології.

Список використаних джерел

- Антонова, З. О. (2020). Психологічні особливості особистості коуча та його діяльності в умовах сучасного онлайн-простору. *Габітус*, 14, 147–152. doi: 10.32843/2663-5208.2020.14.23
- Байбекова, Н. (2014). Техніка підготовки майбутніх психологів до консультативної діяльності у процесі фахової підготовки. *Витоки педагогічної майстерності*, 14, 3–7. Відновлено з <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4433/1/Bajbekova.pdf>
- Балабушка, Є. О., Шульга, Н. В. (2023). Коучингові технології як засіб профілактики криз розвитку: проблема оцінки ефективності. *Вісник Національного університету оборони України*, 4 (74), 14–21. doi: 10.33099/2617-6858-2023-74-4-14-21
- Вінтюк, Ю. В. (2020). Коучинг у професійній підготовці майбутніх психологів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2, 31–37. doi: 10.31651/2524-2660-2020-2-31-37
- ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». (2024). *Освітньо-професійна програма «Консультування та корекційно-розвивальна робота» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 053 «Психологія»*. Дніпро. Відновлено з <https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/opp-psbak-2024.pdf>
- Зеленін, В. В. (2024). Психологічні аспекти саморозвитку та самореалізації викладачів у системі вищої освіти в країнах Європи через коучинг. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*, 35(74), 2, 72–80. doi: 10.32782/2709-3093/2024.2/13
- Лоза, Т. Л. (2018). Розвиток особистості клієнта соціальної роботи в контексті коучингового підходу. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*, 2(16), 109–113. doi: 10.32342/2522-4115-2018-16-18
- Нежинська, О. О., Тименко, В. М. (2017). Коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка*, 23, 182–187.
- Ніколаєв, Л. О., Горбоконь, І. В. (2022). Шляхи активізації ресурсів особистості засобами коучингу. *Габітус*, 42, 193–196. doi: 10.32782/2663-5208.2022.42.33
- Ребізант, Ю., Хворост, Х. (2018). Арт-терапевтичний коучинг вагітних жінок. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії»* (с. 43–46). Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький ПДУ ім. Григорія Сковороди. Відновлено з https://www.researchgate.net/publication/328799845_Art_therapy_coaching_of_pregnant_women_ART-TERAPEVTICNIJ_KOUCING_VAGITNIH_ZINOK
- Тараріна, О. (2023). *Практикум з консультування. Артрішення*. Київ: Астамір-В.
- Anghela, A., Voicu, C. (2013). Coaching and mentoring in Bachelor's degree programs for social workers and teachers. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 92, 36–40. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.08.633
- Kilburg, R. R. (1996). Toward a conceptual understanding and definition of executive coaching. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 48(2), 134–144. doi: 10.1037/1061-4087.48.2.134
- Piven, F. (1966). Participation of residents in neighborhood community action programs. *Social Work*, 11 (1), 73–80. doi: 10.1093/SW/11.1.73
- Whitmore, J., Haskill, T. (2024). *Coaching for performance: The principles and practice of coaching and leadership* (6th ed.). Philadelphia: John Murray Business.
- Williams, P. Davis, D. (2002). *Therapist as life coach*. New York: Norton.

References

Alfred Nobel University. (2024). *Educational and professional programme “Counselling and corrective-developmental work” of the first (bachelor’s) level in speciality 053 “Psycholo-*

gy". Dnipro. Available at: <https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/opp-psbak-2024.pdf> (Accessed 5 March 2025). (In Ukrainian).

Anghela, A., Voicu, C. Coaching and mentoring in Bachelor's degree programs for social workers and teachers. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2013, vol. 92, pp. 36–40. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.08.633

Antonova, Z. O. (2020). Psychological characteristics of the personality of a coach and his activities in the modern conditions of online space. *Habitus*. vol. 14, pp. 147–152. doi: 10.32843/2663-5208.2020.14.23 (In Ukrainian).

Balabushka, I., Shulga, N. Coaching technologies as a means of professional development crisis prevention: The problem of performance assessment. *Bulletin of National Defense University of Ukraine*, 2023, no. 4(74), pp. 14–21. doi: 10.33099/2617-6858-2023-74-4-14-21 (In Ukrainian).

Baybekova, N. Tekhnika pidhotovky maibutnikh psykholohiv do konsultatyvnoi diialnosti u protsesi fakhovoi pidhotovky [Technique training of future psychologists in consulting activities in the process of training]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti* [The Source of Pedagogical Skills], 2014, no. 14, pp. 3–7. Available at: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4433/1/Bajbekova.pdf> (Accessed 10 March 2025). (In Ukrainian).

Kilburg, R. R. Toward a conceptual understanding and definition of executive coaching. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 1996, vol. 48(2), pp. 134–144. doi: 10.1037/1061-4087.48.2.134

Loza, T. L. Development of social work client's personality: the coaching approach. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology*, 2018, no. 2(16), pp. 109–113. doi: 10.32342/2522-4115-2018-16-18 (In Ukrainian).

Nezhynska, O. O., Tymenko, V. M. *Kouchynh yak instrument sotsialno-psykholohichnoi dopomohy kliientu* [Coaching as a tool for social and psychological assistance to the client]. *Naukovi Chasopys Dragomanov Ukrainian State University. Series 11. Social Work. Social Pedagogy*, 2017, vol. 23, pp. 182–187. (In Ukrainian).

Nikolaiev, L. O., Horbokon, I. V. Ways of activating personality resources through the means of coaching. *Habitus*, 2022, vol. 42, pp. 193–196. doi: 10.32782/2663-5208.2022.42.33 (In Ukrainian).

Piven, F. Participation of residents in neighbourhood community action programs. *Social Work*, 1966, vol. 11, issue 1, pp. 73–80. doi: 10.1093/SW/11.1.73

Rebizant, Yu., Khvorost, Kh. (2018). Art therapy coaching of pregnant women. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii "Problemy ta perspektyvy rozvytku suchasnoi nauky v krainakh Yevropy ta Azii"* [Proc. Scien. and Pract. Conf. "Problems and Perspectives of Modern Science Development in Countries of Europe and Asia"]. Pereyaslav-Khmelnitsky, Pereyaslav-Khmelnitsky Hryhoriy Skovoroda PSU Publ., pp. 43–46. Available at: https://www.researchgate.net/publication/328799845_Art_therapy_coaching_of_pregnant_women_AR_T-TERAPEVTICNIJ_KOUCING_VAGITNIH_ZINOK (Accessed 5 March 2025). (In Ukrainian).

Tararina O. (2023). *Praktykum z konsultuvannia. Artrishennia* [Workshop on counseling. Art Solutions]. Kyiv, Astamir-V Publ., 88 p. (In Ukrainian).

Vintyuk, Yu. V. *Kouchinh u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh psykholohiv* [Coaching in the professional training of future psychologists]. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytskyi National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 2020, issue 2, pp. 31–37. doi: 10.31651/2524-2660-2020-2-31-37 (In Ukrainian).

Whitmore, J., Haskill, T. (2024). *Coaching for performance: The principles and practice of coaching and leadership* (6th ed.). Philadelphia, John Murray Business Publ., 228 p.

Williams, P. Davis, D. (2002). *Therapist as life coach*. New York, Norton Publ., 216 p.

Zelenin, V. V. *Psykholohichni aspekty samorozvytku ta samorealizatsii vykladachiv u systemi vyshchoi osvity v krainakh Yevropy cherez kouchynh* [Psychological aspects of self-development and self-fulfillment of teachers in the system of higher education in European countries through coaching]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Psykholohiia* [Scientific Notes of the V. I. Vernadsky TNU. Series: Psychology], 2024, vol. 35 (74), no. 2, pp. 72–80. doi: 10.32782/2709-3093/2024.2/13 (In Ukrainian).

TRAINING FUTURE PSYCHOLOGISTS TO APPLY COACHING STRATEGIES IN COUNSELING CLIENTS

Viktoriia Bykova, MA in Psychology, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Psychology and Pedagogy, Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine.

E-mail: bykova.v@duan.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0000-0867-7305>

Hanna Voshkolup, MA in Psychology, Practical Psychologist, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Psychology and Pedagogy, Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine.

E-mail: sofia.voshkolup@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5255-1993>

Iryna Oliynyk, MA in Psychology, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Department of Psychology and Pedagogy, Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine.

E-mail: iv_oliynik@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1749-1518>

DOI: <https://doi.org/10.32342/3041-2196-2025-1-29-3>

Keywords: professional training, prospective psychologists, coaching, psychological counselling, practice-oriented learning, coaching strategies, readiness for professional practice.

The growing demand for resource-oriented and client-centred approaches in psychological practice necessitates updating the professional training of specialists. The authors analyse the essence of coaching as a modern direction of psychological assistance based on the principles of partnership, support, awareness, and goal orientation.

*The **purpose** of this work is to theoretically substantiate and define the main approaches to training future psychologists to apply coaching strategies in the process of psychological counselling, as well as to outline effective forms, methods and conditions for integrating coaching technologies into professional training. The **objectives** of this scientific research are to analyse the essence of the concept of “coaching” and determine its place in the system of psychological counselling, to identify effective forms, methods and means of implementing coaching strategies in the process of professional training of psychologists, to substantiate the directions of improving the educational process in order to form the readiness of future psychologists to use coaching in counselling clients.*

*The study employs **methods** of theoretical analysis of scholarly literature, comparative analysis, systematisation and generalisation of scientific approaches to the interpretation and conceptualisation of coaching technologies in psychological counselling, as well as modelling and designing an academic course aimed at preparing prospective psychologists to apply coaching strategies in professional counselling practice.*

The importance of training future psychologists to apply coaching strategies in their professional activities is emphasized. The main aspects of the integration of the coaching approach into psychological counselling are determined, the need to develop relevant skills in future psychologists is substantiated.

The modern scientific approaches to the definition of the concept of “coaching” are analysed, its potential in the context of psychological counselling is revealed. It has been established that coaching is a process through which a specialist helps to unlock an individual’s inner potential and activate their motivational system, aiming to achieve goals in various areas of life as effectively as possible. Coaching strategies in psychological counselling are focused on individual work with a client who seeks to improve their life in any given context.

As a result of the study, the directions of improvement of the educational process in order to form the readiness of future psychologists to use coaching strategies in their professional activities are outlined. Emphasis is placed on the importance of practice-oriented training of psychology students, including interactive forms of training, modelling of counselling situations, use of coaching methods, tools and strategies. The main methods and technologies of coaching used in the counselling process are described, with their practical application implemented within the framework of the course “Fundamentals of Psychological Counselling” for undergraduate students of the 053 Psychology specialty, enrolled in the educational and professional programme “Counselling and Corrective-Developmental Work”.

*It has been **concluded** that effective training of future psychologists for the application of coaching strategies in the process of counselling requires an integrated approach that combines theoretical validity, practical orientation, development of professionally important qualities and skills, as well as the creation of a motivational environment for personal and professional growth.*